

Børn mangler virkelig natur

Børn i dag får ikke mange naturoplevelser og lever i stadig højere grad i en digital verden, hvor sammenhængen mellem årsag og virkning er vilkårlig og uden relation til kropslige erfaringer. Vil det ændre naturvidenskaben?

Nature deficit disorder (naturmangel-forstyrrelse) er en "diagnose" opfundet af amerikanske Richard Louv. Louvs begreb peger på den moderne problemstilling, at børn i vesten er i så ringe kontakt med naturen, at de får mangelsygdomme og mister den mentale balance. Samfundet er blevet mindre kropsligt, mere bilkørende og mere stillesiddende. Forældre er blevet mere overvågende og børn mere projektbørn. De får ikke pålagt opgaver udendørs som indkøb, husdyr eller pasning af søskende. De opholder sig mindre ude; som legende, gående og cyklende.

Den teknologiske udvikling med smartphones og evig opkobling bærer også et ansvar. Adspredelsen er altid kun et klik væk.

Naturlig versus digital verden

Hvad gør det ved kontakten til den naturlige verden? Hvilken rolle får naturen for børn i en verden, der primært er digital?

Der er forskel på den digitale og den naturlige verdens logik. Den digitale er konstrueret af mennesker og for mennesker. Den naturlige er ikke konstrueret, til gengæld universel og usynlig baggrund for den digitale.

Processerne i den digitale verden er ikke-analoge. Raketstyret i hænderne har ingen kausal indflydelse på kroppens bevægelser. Det opleves ikke kropsligt tungt, metallisk, eller stort. Der er heller ikke en oplevet sammenhæng mellem det grafiske energiniveau og oplevelsen af kroppen. På næste level er avataren igen 100 % klar.

I naturoplevelser er kausaliteten direkte og sansemæssigt konkret. Hulebyggeri tager for eksempel tid, og der vælges grene ud fra, hvor meget man kan slæbe afsted. Grenene placeres efter, hvor meget støttetæret krummer, og hvor ru barken er. Og der må tages højde for, hvor meget det blæser, og hvor ujævnt terrænet er. Filosofen Maurice Merleau-Ponty understregede kroppens primære

Theresa Schilhab er neurobiolog, dr. pæd. og lektor ved DPU, Aarhus Universitet. I projektet *Naturlig Teknik*, undersøger hun sammen med postdoc Gertrud Lynge Esbensen, om smartteknologier stimulerer til flere naturoplevelser: naturligteknik.dk. tsc@edu.au.dk

rolle i vores erkendelse af verden. Kroppen er udgangspunktet for, at vi forstår, hvordan verden hænger sammen.

Den digitale verden er designet. En menneskeforstand har skabt en brugerflade, der (som regel) gør interaktionen med skærmen lettere. Den naturlige verden følger et design skabt af universet og uden hensyn til, hvordan vi forstår det. Vores evolutionshistorie har raffineret sansesystemet, så vi agerer hensigtsmæssigt, når vi omgås den naturlige verden.

Den digitale logik er derfor simplere og skabt af vores konventioner. Den bygger på maskiners principper og begrænsninger og menneskers vurderinger af, hvad der giver mening for brugeren. Børn træner i, og bliver gode til at tænke med den digitale logik. De bliver eksperter på, hvor og hvordan man navigerer i den digitale verden og bruger mindre deres kropslige og ikke-bevidste fornemmelser som barometer for, hvad der kan lade sig gøre, og hvordan universet hænger sammen.

Et ændret syn på årsag og virkning?

Hvor meget forstår vi af den naturlige verdens logik, når vi sjældnere oplever den? Hvad betyder det for vores viden om verden, at vi bruger mindre tid på at opbygge intuitive

og kropslige forståelser af konkrete sammenhænge?

Barnet med smartphonen, der køres til skole i bil, og bruger fritiden på facebook, instagram og you-tube videoer, har stadig en krop. Den spiser, fryser og sover. Den svier, når der kommer salt i såret, og den registrerer forskelle på smartphonen og laptoppen. Den kropslige dimension af livet falder dermed ikke bort. Men det gør udnyttelsen af den kropslige dimension i forståelsen af relationer mellem fænomener i verden.

I den digitale verden er de kausale processer vilkårlige. Der er ikke en fysisk sammenhæng mellem avatarens størrelse, og hvor højt han kan hoppe. Der er ingen sammenhæng mellem, hvor meget blod han mister, og hvor død han er. Moderne naturvidenskab bygger på ideen om årsag og virkning. Princippet gav mening til Newtons oplevelse af æblets fald. Men giver det mening for fremtidige Newtoner, der henter deres inspiration fra nettet? Og skal det bekymre os?

Måske er naturvidenskaben og det mekaniske verdensbillede barn af den periode i menneskets udvikling, hvor oplevelsen af det konkrete på egen krop fik lov til at styre vores opfattelse af verden. Måske er naturens principper universelt gældende, men fremtidens børn får færre muligheder for at få intuitive eksempler gennem egne erfaringer. Vil det ændre naturvidenskaben? Vil det ændre menneskeheden? Og bør vi insistere på små børns oplevelser af naturen, fordi det digitale er det nye "naturlige"?

Svarene er ikke hugget i granit. Men studier af, hvad der sker med vores læsning i overgangen fra papir til skærm, antyder, at vores måde at optage viden på forandrer sig markant med, hvordan vi kropsligt interagerer med mediet. De kommende år vil vise, om vores videnskabelige forståelse af universelle principper bunder i kroppens aktive deltagelse. ■